

Hunting methods of the Sotho
ko tsoma

1

Ko tsoma ke modirô o o ratêxaxo xa xolo xo baxešo. Modirô wo wa xo tsoma xa o swarwo ka tsôxô letee xaxešo. Ke xo yo tsongwa fêla 'phôôfôlô tšaa xo lewa (sešebô), xo tšwa thaka ya thsoxana, ~~xm~~ mampya a kxobothwa xomme xwa lla thôka, mme mohlang wo xa xo tšewe ditswatiki xobane tsôna di kxôna xo kxatse dinonyano.

Ke xore ka leo letsatsi xo tšewa dikwidinyane. Ke xo thôngwa xo dirwa lenaka mme xwa thwe ntôê, mme mampya a thsaka-thšaka ka pela lôna naka lo di thšaula mesela xo letšwa melotšana xo thwe swi-swi-swi-swi-swi.

2 Tšôna di dupa titiana se songwê le se songwê di dutše di letsa dinkô di re "foro-foro" mo phôôfôlô e bexo o robotšexo. Xa tee-tee mmutla-morwa masekane o tla re: "xora-xora" xwa thwe souwe mme o tla ka wa bôna mampya xôna moo--e tla ba se-mphete ke xo fete-- mme o tla bôna masesedimo maphefo majêla kxareng, a tla o thšêla ka phefô wa ba wa bôna e ke xa o sa sepela le fase; mme bo-marolo malalêla ka nthaxô bôna ba šala ba re: we we-we we ka moraxô.

O tla tla o bôna "morwa masêkane kxwatha-kxwatha lebelô lehu ke šia la bo thôka, la bo-mpya lôna re tla no lepana." Masimane a dutše a re: nke ke tlê ko o bônê, ka sekwidinyane, a ruthomola fase, kxwatha-kxwatha lebelô yôna a foša kôpyana e thšwanyana xodimo. Na tee-tee selebnthši se tla dio re thaa xwe 'fêna' Wa kwa xo šetše xo thwe, "ke leoto".

Ke moka xo tšwêla pole byalo, mme xo le phirima xo thwe: "Mabôrôla" byale bale ba xo se bolaê ba kxolelwa maotwana, xo a kxwetšanwa le mampya a newa maala, molodi o a lla xo boêlwa xaê; xo ba rata ba x bôna tsatsi le sa le xôna ba thôna xapê "peremetši" xo lebilwe xaê, ba tšama ba tsoma.

Xomme xe xo fihlilwe xaê xo tšewa diphôôfôlô tšela di a šimêlwa dingwê di a apowa kxorong, banna ba sexêla bašimanyana xwa yo tšewa maxôbô ka xaê nama ya jêlwa kuwa le kuwa.

Ye e šetsexo e a bewa e tla lewa xosasa, xapê en-wê le tsôna dikxalab ê di tla hlwa di phura marapô mosexare xe ba šoma-šoma mo xaô.

4 Xo tsoma ka lesolô xôna ke modirô o moxolo, xapê lôna le swanetše xo laolwa mošatô. Ko xo re ka se sebaka xo na le phôôfôlô yeo e nthšitšwexo ka taetšo ya dingaka xo tlo phoka tšeo di tlišaxo tsietse sethšabeng.

Ka se sebaka xo tsebišwa sethšaba ka moka xore xosasa xa iwa lesolong, mme xo nyakêxa phôôfôlô ya xo ôma e re. Byalo e tla re e sa le ka mahwibe a banna motswiyo wa lla mme thaka ya thsoxana ya bothêxa ka xohle, xwa lebya felô mo xo tsoyaxo xore phôôfôlô e byalo e a humanwa.

Le xôna ba thôma xo tsoma byalo ka mohleng, xo dirwa "peremetšî," mme xwa êtwa xo bolawa diphôôfôlô le dinonyana tša mehuta-huta. Mono xaxešo ke lesolô la pula, xo nyakêxa phôôfôlô yeo e bitšwa xor ke "kxk kololo" yôna e dula dithabeng tše di kxolo tša Mmaleoko. Phôôfôlô ye xa se xe e tseba xo ratha le mafsika ke ntle o bônô. Ba ya ba perometše thaka thsoxana Matebele xo lle sekwidinyane e le "Nthakene" kano le kamo xo lebilwe kowa Mmaleoko xo bo-Itsetsodi, xo bo-Thaba-Phaswa, xo bo Moxolo-sedikwe le kowa Tlapena-la-Mathari xa bo-Bronkhorst 'Buru la mohuri (Rra-pôô).

Mme xo tla pôtwa thaba kamo le kamo xo nyakwa yôna kôtswana thaba talalana mafsika. Ka xo ponva xa leihlô e tla re: "feko" xwe mokxošî xwe uwô-uwô šiuwe šî-šiuwe! ke xôna o tla ka wa e bôna kôtswana thaba xore e dira'ng mo xodimo xa mofsika.

6 E tla kxokoloxa wa humana e lêkôlêla le maxaxa, fao o tla bôna xo batho ba tiile maatla le mafolofolo a a makatšaxo, thôka e kxaoxa setoxo mošimano a re nka tle ke e bônê ka moterai (screw) xo be xo thunye dihase xodimo xa lofšika, ba fufuletšwe la pelo-mpolayê xomme xe ba e swere xoba ba e bolaiile xo a bokêlana e rwalwa xa botse e išwa xaê le diphôôfôtšwane tšela tšc dingwê. Di rolwa kxorong, ba a fihla bo-Mathšêkxê (dingaka) e a buiwa ba nthša tšeo ba di tsebaxo xo hlakanthšwa le

melemô yeo ba e tsebaxo xa botse 'me xo iwa ka kowa moraxo mo xo lexo pitsa e kxolo ya meetse a a kxelwexo ke methepana e se naxo bosodi mme fihla di xobelwa ka fao.

Dinama tsôna di a butšwa kowa kxorong di tlilo lewa thapama xe xo boilwe xo kxaya naxa.

7 Pele xa xo tla xa Babašweu mono ba xošo ba be ba apara matlalô a diphôôfôlô tša naxa le tša xaô. Matlalô a diphôôfôlô a be a thapiswa a xohlwe xoba a falwe diphalô, diphalô tsôna di a lewa ke sešôbô. Xe a se no xo falwa a thšêlwa ka mahura ao a bitšwaxo mmapa byale a thônwa a šoxwa. Kowa naxeng xo na le phôôfôlô tša matlalô a botse a bohlokwana kudu tše byalo ka bata tše tau, nkwê le lepôxô. Tše dibata ke tše šoro kkm kudu, eupya le xa xo le byalo batho ka baka la botse bya matlalô a tsôna ba ba ba bete pelo xore ba yo di tsoma xore ba humane matlalô a tsôna. Nkwê le lepôxô tsôna di dula thabong tša masodi, tau yôna e dula kxakala xo ya.

8 Xo ya dinokeng mo xo nwaxo maphôôfôlô. Xôna mo bana ba bašimane ba a di xoxa dithšoša ba leba xo tsoma tsôna tše tše boxale. Tau yôna e tsongwa ka xo kxobokana ka sehlopha.

Yôna xe e bôna batho e leka xo thšaba xanyane, fêla xe e sa rate, e patlama fase fêla ya botalala e phethola mosela kamo le kamo e theile fêla yeo a lwaxo. Byale botsuni ba bohlaile bôna ba thôma xo koba dimpya xore di se ke tša e xalefiša.

Mošimane a e thômê a e umê ka thšoša xoba lerumô a swere ka ntsôxôtlô lešaba la motlwa, mme xe o yo thôna xo re: bibidu e swanetše xo yo wêla xodimo xa lôna a le swere senna, bangwê kxalê ba fihlile mošimane o štše a betetše ka lerumô a bile a e kxobile ka lefase, mme o tla ka wa bôna 'bata sa xo se hwê matwa, se tla biloxa ka xare xa bôna sa rata le xo ba xaša le xore se hwêlê xomo xa motho.

9 Xa e na seo e ka se diraxo, e sa ke e bê e lahlê ngana fase Xomme moxale yeo a e bolailexo o tla tumišwa xa xolo-xolo xwa xobya kxm moxobô xo iwa kxorong ya mošatê mekxoši e le iu-~~iu~~-iu. Senatla sela sa boxale sôna se setše se rwešitšwe diala tša boxale bya xaxwe. Kxoši le yôna o yo mo nes kxomo. Le tsôna nkwê le lepôxô di bolawa ka mokxwa o byalo, ba bolai ba tsôna ba fiwa kxomo mošatê.

Matlalô a bata tše a dira. dikobô tša maxoši tše botse kudu-
kudu.